

Et. 296. r. 14. vonden, lees vonden,
— 296. a. — 3. (van anderen) dat lees dan
— 311. — 1. 1720. lees 1723.
— 330. — 12. konnen lees konden
— — 15. In lees En
— 391. — 10. den lees de
— 613. 21. het her lees het
— 619. — 10. es lees een
— — 15. de lees den
— — 16. die lees dien

De overige feiten gelieve de bescheiden Lezer te verschoonen.

KORTE
AENMERKINGEN,
OP DE
MAENDELYKSCHEN
BY-DRAGEN

Ten Opbouw van
NEER-LANDS
TAELEN-DICHT-KUNDE.

Beschouwende de verregaende *Bedil*-en
Hekel-zuchtige Schryfwyze, die in
dezelve gevonden word.

DOOR

P. DE VRYE.

Gedrukt voor den AUTHEUR.

En zyn te Bekomen,

Te Amsterdam, by Tongerlo, Houtruyt, en
Baalde, enz. Haerlem, van Lee. Rotterdam,
Bosch, Bothall, Arrenberg, Maronier en Hoog-
wout. Leyden, Hogeweene. Delft, van der Smout.
Utrecht, A. van Paddenburg. 's-Hage, P. van
Tboll, Middelburg, Sas. Vlisfingen, P. Paj-
naer. Bommel, Kanneman, &c.

(3)

K O R T E
A E N M E R K I N G E N ,

O P D E
M A E N D E L Y K S C H E
B Y - D R A G E N

Ten Opbouw van

N E E R - L A N D S

T A E L - E N D I C H T - K U N D E .

In den Jare 1758. wanneer wy het eerste blaetje ontvingen van de zogenaemde *Tael- en Dicht-kundige By-dragen*, waren wy verheugd een Werk van zo een zwaer gewicht en groote nuttigheid ondernomen te zien, en wy verwachtte dat het zelve onze hinkende Moedertaele op vaste voeten zoude stellen, niet alleen, maer ook de verrukkende Dichtkunst eerlang ten toppe van volmaektheid en heerlykheid zou doen stygen.

A 2

Het

Het oogmerk van den Opsteller dezer Bydragen is zekerlyk tot een groot einde geschikt geweest, maer het ongelukkigste is dat hy zyn hand daer te ras heeft moeten afrekken, en het bestier over deze Bydragen aen anderen heeft moeten overlaten. Die dan ook met grooten yver aen het werk zyn gegaen, om zo als wy in hun Voorbericht zien: „ alle nieuw
 „ uitkomende of onlangs uitgekomene Boeken;
 „ de Nederlandsche Tael en deszelvs aenverwanten, als mede de Oudheden en Dichtkunde onzes Lands, betreffende, gelyk ook
 „ alle groote of kleene Nederduitsche Dichtstukken, kortelyk aenteteekenen, of wydlopijger doorbladerende uit-trekzelswyze hunnen
 „ Lezeren voorteleggen, en 'er hun oordeel, 't zy dat de begrippen der Schryveren meê
 „ of tegen lope, vryelyk, oprechtelyk, en zo veel mogelyk zy, zacht en bescheiden by te
 „ voegen”, of dit in alles zo nagekomen word zullen wy straks nader zien, thans lopen wy het voorbericht noch eens verder door, „ Oeffenaers der Dichtkunde, hunne hersenvruchten in het openbaer eens willende ter toetze brengen, om onbekend te kunnen hooren op wat pryze zy geschat werden, zullen ook daer toe van onze blaëdjes, zoo wel als van enig ander wekelyks geschrift, kunnen gebruik maken, gelyk het zekerlyk met onz bestek het allerbest overeenkomt.
 „ Zomtyds zullen wy ook eigen werk, zoo wel in *Tael* als *Dichtkunde*, onzen Lezer opdragen, en 'er zyn vry oordeel over verwachten.” Wie zou niet denken op het lezen

lezen van zulk een Voorbericht, dat Nederland nieuwe Apolloos zoude opleveren, die de Dichtkunst van alle smetten zouden zuiveren. Yder wenschte met vuurig verlangen telkens na een nieuw stukje, het eerste was niet onaengenaem, wyl de Heeren Bydragers na enige aenmerkingen over de Tael ook een zoet Dichtstukje lieten volgen. Dit wierd gevolgt met een No. 2. voor den 1. December 1758. waer in wy een uittreksel vinden van het werk van B. du Bosch *DICHTLIEVENDE VERLUSTIGINGEN*, tweede Deel, dit behaegde mede wel; maer de Heeren Bydragers vermoede hunne Lezers met No. 5 en 6. 't welk alles gaet over de Psalmen van *DATHEEN*, yder Liefhebber kent omtrent de waerde van die Psalmen, waerom dan zo lang gerekt over dien text? het schynt ook dat die Heeren daer van overtuigd waren, daerom zeiden zy op bladz. 100. „ Zyt ge vermoeit Lezer, door „ alle lamme rymen en kreupele Versjes van „ *DATHEEN* en zyne tydgenooten, hier hebt ge „ een nagerecht,” &c. doch na dit, vinden wy noch een Bylagen, van 13. bladziden: zo dat de aenmerkingen over de Psalmen van *DATHEEN* in de Bydragen de Lezers reets meêr gelt kost dan alle de Psalmen van *DATHEEN* zelfs.

De Heeren Bydragers moeten niet begrypen dat wy alles willen kwaad keuren, intégendeel wy pryzen het goede dat in hunne geschriften is, als de *AENLEIDING TOT DE NEDERDUITSCHES DICKTUNST*, OF *WAERNEMINGEN omtrent het maken van NEDERDUITSCHES VALZEN*. In 't 1. Deel op pag. 137-152. 161-189. 445-481. en andere soortgelyke stukken die aen den Jongen
 A 3 Dicht-

Dichter veel dienst kunnen doen, maer daer komt hun geen Lof van toe als Schryvers, want dat zou verkeert zyn, zy zyn 'er slechts uitgevers van, zo wel als van de meeste stukken die in de By-dragen gevonden worden. Wil iemand eens een eige werkje van hun zien, die leze op bl. 202. het is een Twistschriftje tegen de Schryver van de PHILANTROPE, met zulke Kunst-stukjes zal yder zich kunnen vermaeken; de Boekverkopers Drukten deze blaedtjes zo ruim en inhalig, dat het schande was, en moesten daerom een veeg uit de pan hebben. Komt dit niet zeer wel in de By-dragen te pas Lezer? Doch hier in lezen wy dat die Heeren in hunne leerjaren zyn, het zal door den tyd wel beeteren.

In het einde van het Jaer 1759. stonden de Heeren in twyfel om de kleine Dichtstukjes, of de zogenaamde Vaerzen welke op allerlei voorkomende gelegenheden, dagelyks door een geheelen zwerm rymelaers of nagelbyters by een gelymt, in hunne stukjes te voegen of niet. Indien wy in hunne plaetze waren wy zouden zulke pruldichten in het vuur smyten en nemen de pen daer voor niet eens ter hant. Het schynt ook dat groote Dichters zich niet veel ophouden om hunne stukjes in de By-dragen te geven, althans zy moeten zeer klein in getal zyn, want waren 'er meêr, wy gissen dat 'er wat breder mede zou gepronkt worden. Het berispen is geen kunst, maer wy hebben al veel malen gewenscht dat wy eenige Dichtstukken van de Heeren Bydragers zelfs zagen. Indien zy de kunst zoo volmaekt verstaen, welaen dat zy uitkomen, gelyk zy in hun voorbericht in het eerste Deel bladz. 1. belooft hebben. En zeg-

zeggen, zie hier is de rechte Dichtkunst, zo moet men werken om lof by de geheele Waereld te behalen; dus doende zal men hen eerst recht achten, 't geen wy nu niet kunnen doen, om reden, dat wy hen als geen rechte Meesters kunnen waerden, zo lang zy geen doorstaende blyken geven zulks te zyn, maer wy denken als zy eens met hun werk voor het licht kwamen dat 'er moogelyk zoo veel, indien niet meêr op te zeggen viel als op zommige die zy aenblaffen, en als men het wel beziet zal men bevinde dat zy hun zelfs niet gelyk zyn, wyl zy zich zelve tegen spreken en een woord op de eene plaets gantsch anders spellen als op eene andere, by voorbeeld in 't I^e. Deel op bladz. 250. regel 4. van boven, *Versen*, IIe. Deel bladz. 618. regel 20. van boven, *Vaerzen*, iets lager *Louversen*, zie daer een woord op drieërlei wyze gespeld, en indien wy hier van, zoo wel als van alle lompe fouten die wy onder het lezen telkens maer al te veel gevonden hebben, aantekening wilde doen, zoude wy een lyst hebben kunnen opmaken die vry groot zoude geweest zyn, het welk de Heeren Bydragers zoude kunnen voorkomen indien hunne oplettenheid in hun eigen Werk wat groter was.

In het voorbericht zagen wy dat die Heeren in het be-oordelen der stukken zoo veel moogelyk, zacht en bescheiden zouden te werk gaen, doch dit kunnen wy in allen delen niet ontdekken, om maer een voorbeeld of twe aen te halen, onder anderen vinden wy op pag. 338. in het tweede Deel, een be-oordeling over de

PSALMBERYMING VAN PETRUS DATHENUS VERBETERD, I. Boek. GLORIA DEO. de Berymer hier van had zich in zyn voorbericht aenbevolen aen het onderzoek en oordeel van alle bescheiden menschen, betuigende gevoelig verplicht en aengemoedigt te zullen worden door hunne aenmerkingen en verbeteringen. Hierom nemen de Heeren Bydragers voor, hunne gedachten vry en onzydig aen hem mede tedeelen, en maken uit die Psalmen op, dat derzelve Berymer een man was, die een vry goede smaek van Tael- en Dicht-kunde bezat, enz. Zoude men nu niet verwachte dat zodanig een op eene weder vriendelyke wyze zou onderricht worden, om hem aen te moedigen, op eene beetere wyze voort te gaen? In het begin schynt dit waergenomen te zyn, maer verder lezende vinden wy „ Vervolgens hebben wy in de Dicht- „ maet noch in aenmerking te nemen het „ Hoogste toppunt van stordigheid, dat in een „ Dichter van den tegenwoordigen tyd kan gevonden werden, en ons in twyfel doet staen „ of de Dichter zulks alwillens heeft gedaen of „ door onkunde. ” Is dit eene vriendelyke uitdrukking? my dunkt, neen, vooral niet, om dat dit werk door hun met verwondering wierd beschouwt van wegens de nette volging na den text, zo dat wy in 't eerste dachten dat zy lust hadden den Berymer voor hun gekje te houden. NB. Dit uittreksel kost den Lezer der By-dragen half zo veel, als het werkje zelfs.

Op pag. 429. mede in het tweede Deel. vinden wy een stuk van den Hr. FRANS BURMAN
Lisp.

Lieutenant Colonel, aengaende de Oudheden, dat zekerlyk aen de meeste Liefhebbers aengenaem moet geweest zyn, de Heeren Bydragers vonden 'er ook smaek in het welk zy betuigen op blad. 434. zeggende, „ wy hoopen dat de „ Heer BURMAN in dit zog voortvarende, de „ geleerde Wereld van verdere aenteekeningen „ verzien zal. ” Dat is wel, maer indien men verder leest zal men iets vinden dat 'er niet te pas komt, en eerder naer vitzucht en gekheid als verstand gelykt, namentlyk, zy zeggen.

„ Veel liever zullen wy dit ook zien, dan „ dat de Heer Burman zich sterk met de Nederduitsche tael als tael bekommere, gemerkt de arbeid. dien die Hr. aen dezelve besteedt, ons zoo gelukkig niet toefchynt als „ wel de overige dingen. Wy zullen hier slechts „ los over heen treden, en alleen den lezer „ wyzen naer p. 500, 501, 502, 503, en bl. „ 506. in welke laatste bl. hy de *landspraak*, „ geheel en al vermengt met de byzondere *dialecten* of tongvallen dier *landspraak*, en teffens „ met der Franschen Patois: gelyk zyn Ed. „ ook mede in de eerste afdeeling bl. 166. moet „ geboert hebben (want in ernst zulks te schryven zou te ver afwyken) wanneer hy zich „ heeft laten ontvallen, dat *de oude Gallische of Keltische taal, thans noch de Waelsche tael genoemd wordt.* Ongelukkige Geleerden die van „ zo veele jaren herwaart u hebt afgeslooft „ om enige voetstappen van de oude Keltische tael by Latynsche Schryvers, die van dezelve gewagen, op te delven; en niet gezien „ hebt, dat *die oude Keltische taal thans noch de*

„ *Waelsche tael* genoemd wordt! Gelukkige Walen,
 „ die u beroemen kunt, noch zulk enen schat
 „ te bezitten, enz” Is dit niet fraei gezegt,
 kunnen Jonge Dichters hier niet veel uit lee-
 ren? Gelukkig Nederland, dat u beroemen
 kunt zo veele lessen in de Dichtkunst te ont-
 fangen! Doch het dunkt ons dat deze dingen
 buiten hun boekje gaen, en dat het beter was
 indien zy plaets over hebben in hunne blaetjes
 iets van meerder nuttigheid by te dragen, op
 dat de Lezers hun gelt niet voor prullen uit-
 gaven.

Die Heeren schynen thans zeer veel op te heb-
 ben met een Nieuw Woordenboek der Neder-
 duytische Tael: waer aen zy wenschten dat Keuri-
 ge Liefhebbers de hand zouden slaen. Onzes
 bedunkens zouden die Heeren daer zelfs het
 beste toe in staet zyn (alschoon het eene byna
 oneindige moeite en arbeid in zich zoude heb-
 ben) dewyl zy opbouwers zyn van Neêrlands
 Tael-en Dichtkunde, het komt ons dan vreemt
 voor dat zulke verstanden zulks by anderen zoe-
 ken te weeg te brengen, zeggen zy daer toe
 niet in staet te zyn, gelyk wy gaerne willen
 geloven, wy twyfelan niet of zy zouden evenwel
 genoeg te vitten hebben als het al door anderen
 was uitgevoerd, waerom dan niet liever vol-
 yverig aen het werk gegaen? zy zullen het moo-
 gelyk licht zo ver brengen als anderen, na-
 mentlyk, als het geschreven is, het zelve tot
 een gedachtenis hunner Kunst-min, te bewaren;
 hoe het zy, wy geloven niet, hoe veel 'er ook
 van gesproken of geschreven word, dat werk
 in de Waereld komen zal.

Ter-

Terwyl wy bezig zyn, het een en ander
 eens na te lezen ontfangen wy wederom
 een Stukje van de By-dragen, namentlyk van
 November 1762, waer in wy weder op nieuw
 de verregaende vitzucht der Bydraggers zo wel
 als hun onverstand op nieuw ondervinden,
 voornamentlyk in het uittreksel van het Werk
 van den Hr. E. DE JONCOURT. Na dat zy het werk
 van den Professor hebben gekneet en gezift en
 dat gantsch niet op de vriendelykste wyze,
 barsten zy dus in een vraeg uit.

- „ Wat dunkt u Lezer van deze *Olipodrigo* ?
 „ van deze wel geregelde Professorale Keur-
 „ dichten?
 „ Wy stappen hier af met de woorden van
 „ Horatius:

-
-
-
- „ *Begin uw Werk ook niet, gelyk voor heen die zot,*
 „ *Die aanbief trots van toon: 'k zing Priaam's*
 „ *heldenlot*
 „ *En eedlen oorelog. Wat heeft men toch te*
 „ *wachten*
 „ *Van zulk een snoesbaan, die niet kent zyne eige*
 „ *krachten?*
 „ *De bergen dreigden eens te haaren, wee en wach!*
 „ *Maar och wat kwam 'er? een klein muisken voor,*
 „ *den dag.* HUYDEKOPER.

Wat dunkt u Lezer, is dit niet een blyk
 van de zachtheid en bescheidenheid dezer lie-
 den? en dat jegens enen Heer van die Waerdig-
 heid en Staet, hoe het zy, het komt niet over
 een met hunne verdediging voor den Heer
 Huy-

HUYDECOPER, in het eerste Deel op bladz. 163. Alwaer dien Heer over eenige woorden word berispt, het welk niet zeer behaegde aan onze Heeren Bydraggers, waerom zy daer hunne mening ook byvoegde, zeggende:

„ Zoo scherpe uitdrukking zeker mogt de
 „ Schryver dezer *Waernemingen* wel hebben na-
 „ gelaten, jegens enen Heer van die achting,
 „ kundigheid en voortreffelykheid als de Heer
 „ HUYDECOPER, al was het dat hy ongelyk
 „ had, enz.”

Indien nu die Heeren over het algemeen zo bescheide en vriendelyk handelde, twyfelden wy niet of yder een zoude grote achting voor hun hebben, maer nu zy integendeel elk een op het scherpste over den hekel halen, kan het niet anders zyn of yder moet hunne onbescheide en onverstandige Schryfwyze mishagen.

Hoe menigmael vind men in hunne Schriften, Liefhebbers van Naem, zo wel als jonge Leerlingen tegen gesproken, daer de verbeeteringe, die daer op, door hun gemackt worden, dikwils flauw en van zeer weinige aengelegenheid zyn, integendeel vinden wy veele Dichtstukken, waar onder verscheide, daer door keurige Liefhebbers wat op te zeggen zoude zyn, die in het geheel niet aengeroot worden; waer uit wy oordeelen dat de zulke van hunne goede Vrienden moeten gemackt zyn, en zy uit dien hoofden daer niet aen durven komen, het welke gantsch niet met hun Voorbericht over een komt. Wy besluiten uit alle hunne daden dat zy, die waenen de rechte kunst in pacht te hebben, en zich inbeelden vry en onbelemmert

met yder te mogen hekelen, beter zouden doen, indien zy verstandige lieden tot hulp zochten en eerst eenige Jaeren leerden, eest zy met hunne werken voor den dag kwamen, of verstandige lieden hun werk roskammen, welk laetste wel het slimst hunner schryven is, en niet alleen dat dit met hun oogmerk niet overeen komt gelyk wy reets gezien hebben, zo voegt het hun ook in genen delen, lieden van kennis en oordeel, met naem en toenaem als onkundig of ongeleerd uit te schilderen en met hunnen naem te spotten, te meer, wyl zy zelfs als uilen in een donkeren nacht blyven vliegen, bevreest zynde om voor het dag-licht te verschynen. Geleerde en ervaere lieden, komen met hunnen naem voor het licht; en indien de Heeren Bydraggers overtuigd zyn dat hun werk zo rechtmatig en bescheiden is, waerom komen zy dan niet te voorschyn, op dat men weete mocht wie men voor die geleerde Schriften te danken hadde, dat zoude moogelyk beletten, dat dezelve niet by zommige lezers in hunne heimelyke vertrekken in een bakje gelegd wierden, gelyk wy zonder heuzelen durven zeggen, dat heden reets geschiet, en door den tyd wel algemeen zou kunnen worden, indien de Heeren Bydraggers niet heter oppassen.

Het tweede uittreksel in dat zelve Stukje van Nov. 1762. is van Mr. M. d. R. Dichtlievende verlustigingen, onder de Zinspreuk, Meditando Fulgens, dit werk schynt hun meer te behagen, schoon de Uitgever en de Lofdichters hun niet zeer aenstaen; doch dit kan door den beugel met hunne lompe fouten onder het oog
te

te brengen. Dat werkje heeft achter zich een Kluchtspel, genaemt, de Schipbreuk; of de Lykstaetsie van Krispyn. Dit Spel zeggen ze kon aertiger zyn, anders hebben zy daer op niet te zeggen, het is daar in met hun even zo gelegen als met Momus; Venus danste eens voor de Goden, en wel zo fraei, dat niemand van hun daer iets op te zeggen had, doch Momus wist 'er evenwel noch iets op te vinden; namentlyk, dat, niet tegenstaende de dans zeer fraei was, heur schoen wat te veel had gekraakt, 'er moest toch iets aen ontbreken.

Hogeveen, de Drukker van den derden druk van E. Kraeyvanger Dichtlievende Lente en Zomer, vermeerdert met vyf Dichtstukken, die in den tweden druk niet gevonden worden; deze word door de By-dragen bekend gemaekt dat dien derden druk niets verschilt van den tweden druk welke in 't Jaer 1753. by Lozel te Rotterdam is gedrukt, dan alleen in de Lofyaerzen, die met beleid zyn weggelaten in den 2 druk, en vertelt hem teffens, dat niemand die den 2 druk heeft, deze derde kopen zal. Iets dat hy beter zal dienen te weten als die Heeren. Ondertusschen merken wy slechts aen dat dit in hun Tael- en Dichtkundige By-dragen niet te pas komt Ja zelfs geheel belachchelyk is. Anders hebben wy 'er niets tegen. En niet alleen dat dit eenie alleen ons in 't oog loopt, wy hebben op verscheide plaetzen verwondert gestaen over de schryfwyze der Heeren Bydragers, waer over zy al voorheen vriendelyk berispt zyn, terwyl hun onder 't oog gebracht wierd, dat zy dezelve plaetzen die zy tot bagatel-

len gebruiken, tot stukken van meerder nuttigheid en waerde kosten houden, om de Liefhebbers niet alleen te onderhouden maer ook te verrassen, met wezentlyke puikstukjes; Het is ons zeer aengenaem te hooren, dat de Maendelysche By-dragen, veel dienst aen de minnaers der Dichtkunde doet, maer integendeel gantsch onaengenaem de schryvers van dezelve, in hekelaers en Haarklovers verandert te zien. Wy vinden in hunne Schriften verscheide aengenaeme stukjes die ons ten hoogsten behaegen, maer alleen wenschen wy, dat die Heeren schryvers, wyl zy nu het derde Deel beginnen zullen, iets bescheidener zullen te werk gaen.

Wy denken dat anders de manier van hun geschryf veel jonge Liefhebbers de geest zal uitblussen, in de plaets van dezelve op te wakkeren, wyl zy den toegang naer Pindus geheel voor hun afsluiten, en dierhalven dunkt ons dat dit volgende Vaersje net op hun is toe te passen.

Voor dezen stond het yder vry

Belust om Febus lekkerny

Te smaken, ongevraagd naar Pindus top te klimmen:

Nu word de toegang nauw bewaard

Van Draken: door de Nyd gebaart.

Zie 't sparren van de muil, zie hoe de wezens grimmen,

Om wie het naderen besit,

Een klauw te geven met de poot.

Zo even zagen wy hoe zy een Vaersje van Horatius beezigden maer het zelve kan hier tot

tot slot op hun worden toegepast, wyl zy veel
van hun eige werk beloven en een geheel Ma-
gazyu vol Gedichten dreigen uit te spuwen,
maer als het 'er op aen komt is het niets.

Zie daer dan Heeren Bydragers
tot een toegift.

*Begin uw Werk ook niet, gelyk voor heen die zot,
Die aanbieft trots van toon: 'k zing PriaamsHelden lot
En eedlen oorelog. Wat heeft men toch te wachten.
Van zulk een snoeshaan, die niet kent zyne eige kragten:
De bergen dreigden eens te baaren, wee en wach!
Maar och wat kwam 'er? een klein muisken voor den dag.*

HUYDECOOPER.

voor ditmael

E I N D E.

A, den
13. December 1762.